

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 kron; za pol in četrt leta razmeroma; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računa naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubili!

Kmečki stan, srečen stan!

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 4.

V Ptuj v nedeljo dne 24. januarja 1909.

X. letnik.

Ječa — cilj?

Vsa prvaška politika zadnjega časa ima menda edini cilj, pripeljati gotove lahkomišelnosti osebe v — ječo. To trditev lahko hladnokrvno izrazimo. Ni treba, da bi se pri tem spominjali nesrečnih konzumnih društev, katera so prvaki svoj čas ustanovljali z veseljem in navdušenjem, kakor da bi bila od njih večnost odvisna. Ne, dogodki zadnjih mesecev nam dokazujejo dovolj jasno, da imamo prav.

Kaj jebila napaka pri konzumnih društvih? Prvič dejstvo, da te zadrage niso bile potrebne in drugič, da niso bile ne uresničene in ne vpeljane od strokovnjakov. Ta ali oni žegani ali nežegnani gospod je nagovoril par lahkovernih kmetov, da so prevzeli mesta v predstojništvu in nadzorništvu, brez da bi vedeli, zakaj in kako se gre, — in ko je prišel polom, so sedeli ti nevedni, lahkomišelnosti kmeti nakrat na obtožni klopi. Romali so v ječo, in marsikateri je spreletelo v tem trenutku britko izpoznanje. Pravi ustanovitelji nesrečnih konzumnih društev, prvaki gospodi, so bili na varnem, oni niso ničesar podpisali, oni niso bili za ničesar odgovorni, — kmet, dobrosrčni, opeharjeni kmet je romal zanje — v ječo.

Tako je bilo in tako je še danes. Pri marsikateri prvaški posojilnici stoji stvar dandanes istotako slaba, kakor je stala pred leti pri konzumnih društvih. In naše globoko prepričanje je, da bode žalibog tudi pri teh posojilnicah in drugih prvaških denarnih podjetjih prišlo do poloma. Že danes poka, da obšine pametnega gospodarja groza, — in kadar pride neizogibni „krah“, plačevali bodejo zopet nedolžni, zapeljani kmetje in romali bodejo zopet lahkomišelnosti kmetje — v ječo.

Oj ti nesrečna prvaška politika, ali vodiš res edino v ječo?

V najbolj neupotrebnih in najbolj bedastih društvih „vzgajajo“ prvaki kmetstvo mladino. „Vzgajajo“ jo, — seveda na svoj način. Naše mnenje je sicer — in vsak pametni človek bode temu mnenju pritrdil, — da potrebuje kmet

mladina v prvi vrsti strokovne izobrazbe. Vemo, da potrebuje kmet veliko znanja, veliko znanstvene vednosti. Kmet mora znati dobro gospodariti in dobro računati. On mora čitati, mora poznati tržne cene. Ali vsega tega se ne priučijo v prvaških društvih. Ne, tam se priučijo, kako treba shode sklicavati, kako treba plesati in „teater“ igrati. . . . 90% teh prvaških društev demoralizuje naravnost kmetstvo mladino, jo žene v pijačo in spolsko razuzdanost in posledice so: pretepi, uboji, umori, samomori, detomori, napadi — z eno besedo: ječa. . . .

Na tucate mladih kmetških sinov in hčerk bi lahko našli, katere so edino prvaška društva v ječo spravila. In na tucate bi jih lahko onih našli, kateri so prišli v ječo, ker so v zmislu prvaške gongje izvršili napade, uboje in preliti krvi. Le v zadnjih mesecih sta izdihnili v Ljubljani dva mladeniča mlado svoje življenje vsled prvaške gongje in več kot 200 tako nahujskanih nevednežev je romalo vsled te gongje — v ječo.

Prvaki in prvaški listi pa potem pojejo pesen o „narodnih mučnikih“, da, celo spomenike postavljajo tem zapeljanim žrtvam, ali denar za te spomenike nabirajo zopet med revnim ljudstvom. . . . Vse, vse lepo! Ali vprašanje je, zakaj se prvaki sami ne izpostavljajo taki „narodni nevarnosti“? Zakaj morajo ljudski sinovi zanje v ogeri po kostanj? Zakaj se skrivajo voditelji zverinske te gongje, kadar je resni trenutek? Ta breznačajna strahopetnost prvaških voditeljev je dokaz ničvrednosti njih ciljev in njih stremeljenja.

Prvaki voditelji sedijo pri pečenki in finem vinčku. Duša jim je vesela in v svetem navdušenju zaženketajo kozarci in prvaki zapojejo narodne pesni. . . . V ječi pa sedijo lačni in žejni tisti zapeljani reveži, ki so verovali pravnim besedam in ki so žrtvovali svojo poštenost za frazo prvaštva. . . .

Ali vedno naprej gre gongja — naprej, dokler ne konča — v ječi. . . .

Politični pregled.

Državni zbor pričel bode svoje zasedanje zopet 20. t. m. Vlada bode skušala, da se potegne vložene nujnostne predloge nazaj in bode predložila postavni načrt poddržavljenja. In potem — no, potem se bode mešetarilo naprej, kakor se že od nekdaj v tej „ljudski zbornici“ mešetari. . . .

Živinske cene padajo in ne rastejo, kakor trdijo to zadnje gotovi kmetški sovražniki. Dokaz temu sledeče številke, ki se tičejo sicer dunajskega trga, ki so pa vendar splošno veljavne. Tekom zadnjih šestih let so bile živinske cene v sredini sledeče:

	1908	1907	1906
	v kronah pri sto kilah		
pitana živina	44—100	50—105	52—109
pašna	38—60	40—74	78—74
koščena	26—74	36—70	34—75
biki	50—74	56—84	60—88
krave	58—78	52—80	52—80

	1905	1904	1903
	v kronah pri sto kilah		
pitana živina	54—106	52—90	52—88
pašna	48—74	46—68	48—74
koščena	34—63	32—69	34—60
biki	55—80	56—78	54—78
krave	54—76	52—76	52—76

Iz tega razvidi pač sleherni človek, da živinske cene niso narasle in da torej kmet ni kriv visokim cenam mesa. Kmet ni oderuh, temveč on zahteva le del tistega, kar mu gre!

Ureditev deželnih financ. V češkem deželnem zboru predlagal je Nemec dr. Eppinger vlogo vladi, kako naj bi se uredilo slabe finance posameznih dežel. V tej vlogi se zahteva, da naj bi vlada polovico potrebščin za ljudske šole plačevala. Nam se zdi ta misel izborna, kajti slabim razmeram dežel so izdatki za šolo veliko krivi. Seveda, enkrat bi bilo treba tudi kaj resnega glede občin storiti; kajti mnogo občin je v velikanskih dolгах in to večidel zaradi šol.

Velikanski potres v Italiji.

Vedno nova poročila prihajajo in dokazujejo vse grozovitosti te velikanske nesreče. Hočemo tedaj svojim čitateljem še par posameznosti priobčiti.

Zdravnik dr. Rossi piše: »Hotel sem se zutraj od Messine v Taormino peljati. Kar nakrat začujem grozno ropotanje. Bilo je slišati, kakor da divja velikanski vihar in da se meče železne goreče štanke v vodo. Sedel sem na postelji, ki se je nakrat dvigala proti stropu. Tekel sem k oknu in videl padati strehe, dimnike, balkone. Privezal sem močno vrv na okno in se pustil po nje s svojo materjo in sestro doli. Neki vojak je bil na cesti in mi je pomagal, da pridemo iz razvalin. Skozi oblake prahu smo dospeli na prosti trg. Vse je bilo v razvalinah. Pred cerkvijo, od katere ni ničesar razven par sten ostalo, ležalo je stotero na pol nagih oseb. Poslanec Fushi je prišel z steklenimi očmi proti meni in mi dejal: »Gospod, pomagajte mojemu bratu!« Brat je ležal v kamenju; k sreči ga je obvaril neki močni obok smrti in rešila sva ga. Povsod koj, povsod težko ranjeni, mrlji, krvavi, razcepani kosi človeških trupel. Voda je slana, kajti zemlja se je znižala in morje je vstopilo v pitno vodo. Spremil sem 50 ranjencev, ki mi jih je oddal neki oficir, na parnik »Cebro.« Kakih 500—600

zdivjanih nagih ljudi je naskočilo colniško poslopje. Vojaki bijejo in streljajo v množico, ki prične kriče bežati; 30 oseb se valja v svoji krvi na tleh.«

Neki Dunajčan, trgovski uslužbenec Schober, pripoveduje tako-le: »Dotični večer sem precej dolgo čital in šele pozno zaspal. Po 5. uri zutraj sem čutil sunek, ki me je vrgel iz postelje. Mislim sem si takoj, da je potres. Z težavo sem prišel na stopnice in pred vrata. Vrata so bila obložena z razvalinami. Palača nasproti se je podrla. Šel sem čez razvaline in stal v temni noči na prostem. Iz daljave je bilo slišati vpitje, jokanje in klice na pomoč. Končno se je pričelo mračiti. Videli smo, da so se vse hiše podrele. Na trgih so stali begunci, otroci so tekli nagi okoli, ženske in moške so prihajali iz vseh ulic. Neki otrok je padel iz razburjenosti mrtve na tla. Neki mornar nas je peljal k parniku »Salvatore«. Molo se je na pol v morju pogreznil. Ko smo prišli v pristan, videli smo mesto, podobno morju plamen. Od vseh strani so se dvigala plamena proti nebu. Šel sem in naštel tekot noči in pribodnjega dne 120 potresnih sunkov. Pristan je bil podoben bolnišnici. Povsod so ležali ranjeni in čakali zdravnikov. Cutiti je bilo tudi že duh mrljov, ki so ležali v razvalinah. Končno sem se v groznem strahu v Neapel odpeljal.«

Slikar Gericke pripoveduje m. dr.: »Do 5. ure zu-

traj sva z nekim tovarišem čitala in hotela ravno kar spat iti, ko sva začula šumenje, ki je prišlo vedno bližje. Tekla sva na ulico. Kar nakrat začutila, kako se zemlja pod našimi nogami trese. Predno sva zamogla o vzroku misliti, ko je bilo že slišati velikansko gromenje in ropotanje. Videli smo, kako so se hiše podirale, kakor da bi bile iz papirja. Oblaki prahu so branili izgledu. Padla sva na tla. Iz neke hiše prihiti ženska z dvema otrokoma. Bili so le v srajcih in dala sva ji najini suknji. Groza je bila opaziti na lici ženske; bila je edina, ki se je iz dotične hiše rešila. Tekli smo proti pristanu. Kamor smo pogledali, povsod le razvaline, pod njimi pa tisočeri ljudi pokopani. Dostikrat smo padli — na mrlje po nesrečnih. Srečali smo ženske, dekleta, nage, bose. Posamezniki niso hoteli od razvalin proč; bili so blazni, strah jim je vzel pamet.«

Dva mlada zakonska se je 6 dni po nesreči rešila. Imela sta dojenčka, katerega so skale ubile. Žena je dajala možu svoje mleko in preživela sta se. Ti iz groba rešeni čutiljo vsi grozno žejo. Voda je prvo, kar dobijo in zahtevajo. Mlada žena je dala prvo šalo svojemu možu. Nikdo se ne more niti predstavljati grozovite razmere.

Od druge strani se še poroča: Potres je začel v globi morja med ljarskimi otoki, Kalabrijo in Sic-